

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

© Г. М. Коцюрубенко, 2017

© М. І. Іоргачова, 2017

Розвиток України як суб'єкта ринкової економіки та повноправного гравця світової спільноти вимагає адаптації до існуючих правил та законів розвитку світового господарства. Перехід економічного розвитку світу на новий щабель – постіндустріальний розвиток, для України ускладнено необхідністю врегулювання існуючих протиріч та наявних проблемних аспектів, що були виявлені в процесі розбудови ринкових відносин.

Постіндустріальна економіка, в переважній більшості випадків, визначається саме як економіка знань, або економіка заснована на знаннях, інформації та наукових розробках [1]. Пріоритетне значення набувають саме інтелектуальні ресурси, однак вони розглядаються не просто як стає явище, а навпаки – мова йде про необхідність постійного та безперервного навчання, удосконалення набутих знань, а також, формування культури менеджменту інтелектуальних ресурсів, в контексті управління та найбільш ефективного використання інтелектуального капіталу [2].

Важлива роль у постіндустріальній економіці належить державі, в першу чергу, як гаранта формування умов для розвитку та збереження інтелектуального капіталу. Держава в особі уповноважених органів та за допомогою програм соціального розвитку, відіграє домінуючу роль у розвитку постіндустріального суспільства, в першу чергу формуючи фінансову основу зростання та формування інтелектуальних ресурсів. Поряд з тим, для української економіки пріоритетність фінансування розвитку наукових розробок межує з необхідністю досягнення економічної та соціальної стабільності в суспільстві, зменшення безробіття тощо. За таких умов, фінансування освіти та науки, як складових розвитку постіндустріального суспільства, є вкрай важливою та необхідною складовою загальнодержавних витрат. Натомість, в Україні галузь освіти потерпає від нестачі фінансових ресурсів, зокрема «у 2016 році бюджетна забезпеченість одного учня в Україні складає близько 9,3-10 тисяч гривень, що у доларовому еквіваленті відповідає майже 350-400 доларів США, тоді як у Європі цей показник становить 6,8 тисяч євро» [3]. Крім того, експерти зазначають, що «упродовж останніх років на освіту Україна витрачає з бюджету різних рівнів, включно із спеціальними фондами, які наповнюються платежами юридичних та фізичних осіб, приблизно 5,3 % валового внутрішнього продукту, а видатки на освіту з Державного бюджету не перевищують 3% ВВП» [3].

За таких умов, надзвичайно важливо максимально активізувати існуючі фінансові ресурси та мінімізувати можливості щодо фінансових втрат на рівні держави. Однією з найбільших проблемних аспектів для української економіки є високий рівень тіньової економіки. Відповідно до даних Мінекономрозвитку, у I півріччі 2016 року рівень тіньової економіки склав 38% від офіційного ВВП, що на 4 відсоткових пункти менше порівняно з показником відповідного періоду 2015 року [4]. Однак, на думку експертів, «реальний рівень тіньових потоків в Україні значно вищий, а існуючі методики обрахунку не можуть відобразити реальну картину, зокрема вважається, що «додатково до ВВП, який обраховує офіційна статистика, в тіньовій економіці створюється "тіньовий ВВП", який складає від 40 до 60 відсотків від його офіційного обсягу» [5]. Та навіть враховуючи лише офіційно надану статистичну

інформацію, варто зазначити, що втрати джерел фінансування, які можуть та мають бути використанні для розвитку науки та формування основи інтелектуального капіталу, є значними. А від так, держава втрачає реальні можливості щодо формування потенціалу розвитку та закладення основ економічного росту та можливостей щодо наближення та включення до світових економічних процесів.

Відповідно до даних перевірок, проведених Держфініспекцією України, також має місце неефективне використання бюджетних коштів, тобто ресурсів, що апіорі належать державі та можуть бути використані як джерело фінансування освітніх програм. Так, відповідно до результатів перевірок за підсумками I кв. 2016 року встановлено фінансових порушень при використанні бюджетних ресурсів, що призвели до втрат, загалом на 377,8 млн. грн., з яких майже 217,9 млн. грн. (близько 58 %) – кошти державного бюджету [4].

Тіньова економіка не є проблемою, що характерна лише для України. Як свідчить зарубіжний досвід, єдиних підходів до її подолання не існує [6]. Крім того, повністю викоренити це явище є вкрай важко. Однак світова практика господарювання набула та розробила значний інструментарій щодо зменшення негативного впливу тіньового сектору на розвиток економіки та мінімізацію його питомої ваги у економічному житті держави.

В Україні, з метою подолання тіньових процесів важливо приділити увагу розвитку та становленню ефективного бюджетного менеджменту, що дасть змогу підвищити якість та результативність наявних у держави фінансових ресурсів. По-друге, важливо приділити увагу створенню стабільних умов функціонування для бізнесу, що можливо досягти лише при незмінності протягом певного часу законодавчих актів. Це дасть змогу суб'єктам господарювання будувати бізнес-процеси та мати змогу заздалегідь адаптуватись до задекларованих правил ведення бізнесу. По-третє, підвищити прозорості перевірок та видачі дозвільних документів, патентів тощо органами державної влади через залучення міжнародних організацій, з метою протидії корупції та формування у споживачів послуг позитивного іміджу та довіри до контролюючих та перевіряючих органів

1. Власов В. І. Глобалізація і постіндустріальна економіка [Електронний ресурс] / В. І. Власов // Історія науки і біографістика: електронне наукове фахове видання. – 2001. - №3. – Режим доступу: http://inb.dnsgb.com.ua/2011-3/11_vlasov.pdf

2. Белоєдова О.В., Ткаченко О.В. Особливості постіндустріальної економіки [Електронний ресурс] / О.В. Белоєдова, О.В. Ткаченко // Матеріали V Міжнародна науково-практична Інтернет конференція "АЛЪЯНС НАУК: УЧЕНЫЙ – УЧЕНОМУ" (20.04.2009). – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_18/ek8_beloedova.php

3. Фінансування освіти і науки: проблеми та перспективи їх вирішення [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Профспілки працівників освіти та науки України. - Режим доступу: <https://pon.org.ua/novyny/5232-fnansuvannya-osviti-nauki-problemi-ta-perspektivi-yih-virshennya.html>

4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=17c32de2-23e5-4dab-817e-dd0a8002a163&title=RivenTinovoiEkonomikiZnizivsiaDo38-VidVvp>

5. Т. Тищук. Міф та реальність: рівень тіньової економіки в Україні [Електронний ресурс] / Тищук Т. // Інтернет видання «Обозреватель». – Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/finance/business-and-finance/95617-mif-ta-realnist-tinova-ekonomika-v-ukraini.htm>

6. С. Клименко. Механізм детінізації економіки: теоретико-методологічні підходи/ С. Клименко // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць. – 2013. - № 37. – с. 240-247